

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

GEOGRAFIE V1

FEBRUARIE/MAART 2013

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

* G E O G A 1 *

Hierdie vraestel bestaan uit 11 bladsye en 'n 12 bladsy-bylae.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VIER vrae.
2. Beantwoord ENIGE DRIE vrae van 100 punte elk.
3. **Vir die paragraaftipe vrae mag jy verwys na EEN idee wat jy deeglik moet bespreek OF na verskillende idees wat jy minder deeglik moet bespreek.**
4. ALLE diagramme is in die BYLAE ingesluit.
5. Nommer AL jou antwoorde in die MIDDEL van die reël.
6. Laat 'n reël oop tussen onderafdelings van vrae wat beantwoord word.
7. Begin ELKE vraag boaan 'n NUWE bladsy.
8. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik word.
9. MOENIE in die kantlyne van jou ANTWOORDEBOEK skryf nie.
10. OMKRING die nommers van die vrae wat jy beantwoord het op die voorblad van jou ANTWOORDEBOEK.
11. Waar moontlik, illustreer jou antwoorde met benoemde diagramme.
12. Skryf netjies en leesbaar.

**AFDELING A: KLIMAAT EN WEER, FLUVIALE PROSESSE EN STRUKTUUR-
LANDVORME**

Beantwoord ten minste EEN vraag uit hierdie afdeling.

VRAAG 1

- 1.1 Verwys na FIGUUR 1.1 wat globale drukgordels en winde aantoon.
- 1.1.1 Benoem die drukgordel wat **A** gemerk is. (1 x 2) (2)
 - 1.1.2 Watter groot sikloon (laagdruk) word deur die westewinde (stormroete) by **B** aangedryf? (1 x 2) (2)
 - 1.1.3 Noem die krag wat die suidoospassaatwinde na links in die Suidelike Halfrond laat afwyk. (1 x 2) (2)
 - 1.1.4 Watter soort druk word in gebied **C** ondervind? (1 x 2) (2)
 - 1.1.5 Die hoë wolke dekking in gebied **A** is as gevolg van (konvergensie/divergensie) van vogtige lug. (1 x 2) (2)
- 1.2 Verwys na FIGUUR 1.2 wat 'n dreineerbekken-afloopstelsel toon en voltooi die stellings hieronder.
- 1.2.1 Die proses waar water in waterdamp (**A**) verander, staan as ... bekend.
 - 1.2.2 Die plek waar twee of meer strome (**B**) in 'n dreineerbekken bymekaarkom, word 'n ... genoem.
 - 1.2.3 Die plek waar 'n rivier ontspring (**C**), word die ... genoem.
 - 1.2.4 Die proses waar water in die grond insyfer (**D**), word ... genoem.
 - 1.2.5 'n Hoogliggende gebied (**E**) wat twee strome in dieselfde dreineerbekken van mekaar skei word 'n ... genoem. (5 x 2) (10)
- 1.3 Bestudeer die sinoptiese weerkaart en uittreksel oor vloede in FIGUUR 1.3, voordat die vrae hieronder beantwoord word.
- 1.3.1 Identifiseer die drukstelsels **X** en **Y** op die sinoptiese weerkaart as óf 'n hoog- óf 'n laagdrukstelsel. (2 x 2) (4)
 - 1.3.2 Gee bewyse om die stelling dat dit 'n somerweerkaart is, te staaf. (1 x 2) (2)
 - 1.3.3 Identifiseer die laagdruk wat die weer van Limpopo en Mpumalanga langs die ooskus van Suid-Afrika beïnvloed. (1 x 2) (2)

- 1.3.4 Hoeveel tropiese siklone het voor Funso in hierdie gebied voorgekom? Gee 'n rede vir jou antwoord. (2 x 2) (4)
- 1.3.5 In watter oseaan het Funso ontstaan? (1 x 2) (2)
- 1.3.6 Die ekonomiese gevolge van vloede wat met tropiese siklone geassosieer word, is groot. Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) en verduidelik 'n paar van die ekonomiese gevolge wat vloede op Mpumalanga/Limpopo het. (6 x 2) (12)
- 1.4 FIGUUR 1.4 toon 'n nedersetting wat in 'n riviervallei gebou is.
- 1.4.1 Verduidelik die term *mikroklimaat*. (1 x 2) (2)
- 1.4.2 Noem EEN menslike aktiwiteit wat die mikroklimaat van die vallei sou verander het. (1 x 2) (2)
- 1.4.3 Gee 'n rede waarom die voorstad wat **A** gemerk is, teen die hang wat noord front, gebou is. (1 x 2) (2)
- 1.4.4 Noem en verduidelik die oorsprong van die wind wat **B** gemerk is. (2 x 2) (4)
- 1.4.5 Waarom sal daar op 'n wintersoggend 'n hoë vlak van lugbesoedeling in die vallei wees? (2 x 2) (4)
- 1.5 Verwys na FIGUUR 1.5 wat 'n dreineerbekken illustreer.
- 1.5.1 Definieer die term *dreineerbekken*. (1 x 2) (2)
- 1.5.2 Noem EEN waterbron vir 'n dreineerbekken. (1 x 2) (2)
- 1.5.3 Sommige dreineerpatrone het 'n hoë digtheid. Hoe beïnvloed klimaat die stroomdigtheid van riviere wat langs die ooskus van Suid-Afrika vloei? (2 x 2) (4)
- 1.5.4 Gee DRIE redes waarom dreineerbekkens vir mense nuttig is. (3 x 2) (6)
- 1.5.5 Baie menslike aktiwiteite vernietig ons dreineerbekkens. Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) en maak voorstelle oor hoe ons beter na ons dreineerbekkens kan omsien. (6 x 2) (12)

- 1.6 Verwys na FIGUUR 1.6 wat op rivierprofile gebaseer is.
1.6.1	Identifiseer die soort rivierprofiel wat A gemerk is.	(1 x 2)	(2)
1.6.2	Watter bewys dui daarop dat A 'n gegradeerde profiel is?	(1 x 2)	(2)
1.6.3	Wat vorm die permanente erosiebasis vir die rivier?	(1 x 2)	(2)
1.6.4	Beskryf die verskil tussen die vorm van die vallei by B en die vorm van die vallei by C .	(2 x 2)	(4)
1.6.5	Gee redes vir die verskil tussen die vorm van die vallei by B en die vorm van die vallei by C .	(2 x 2)	(4)
- [100]**

VRAAG 2

- 2.1 Verwys na die dwarsdeursnee van 'n middelbreedte-sikloon in FIGUUR 2.1.
2.1.1	Benoem die wolksoort wat C gemerk is.	(1 x 2)	(2)
2.1.2	Identifiseer die front wat D gemerk is.	(1 x 2)	(2)
2.1.3	Waar is die lug warmer, by A of by B ?	(1 x 2)	(2)
2.1.4	Sal swaarder reën by X of by Y voorkom?	(1 x 2)	(2)
2.1.5	Watter EEN, die warm front of die kouefront, het 'n steiler gradiënt?	(1 x 2)	(2)
- 2.2 Bestudeer die strukturele landskap in FIGUUR 2.2. Pas die letters op die FIGUUR by die byskrifte hieronder. Skryf slegs die letter (A–E) langs die vraagnommer (2.2.1–2.2.5) in die ANTWOORDEBOEK.
2.2.1	Krans		
2.2.2	Pedivlakte		
2.2.3	Mesa		
2.2.4	Butte		
2.2.5	Talus	(5 x 2)	(10)
- 2.3 Bestudeer die sketse in FIGUUR 2.3 wat die daaglikse veranderinge in die intensiteit van 'n stedelike hitte-eiland aantoon.
2.3.1	Wat is 'n <i>stedelike hitte-eiland</i> ?	(1 x 2)	(2)
2.3.2	Noem TWEE faktore wat stedelike hitte-eilande veroorsaak.	(2 x 2)	(4)

- 2.3.3 Onderskei tussen die vorm van die hitte-eiland in die dag en die vorm van die hitte-eiland in die nag. (2 x 2) (4)
- 2.3.4 Verduidelik waarom stedelike gebiede meer wolke as landelike gebiede het. (2 x 2) (4)
- 2.3.5 Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) om die impak van hitte-eilande op mense te bespreek. (6 x 2) (12)
- 2.4 Verwys na die skets in FIGUUR 2.4 wat op die veranderende posisie van die ITKS gebaseer is.
- 2.4.1 ITKS is die afkorting vir ... (1 x 2) (2)
- 2.4.2 Verduidelik die betekenis van die term *ITKS*. (1 x 2) (2)
- 2.4.3 Noem en verklaar (gee 'n rede) vir die posisie van die ITKS in Julie. (2 x 2) (4)
- 2.4.4 Noem enige EEN weerstoestand wat met die ITKS geassosieer word. (1 x 2) (2)
- 2.4.5 Verduidelik die ongewone vorm van die ITKS oor Afrika in Januarie. (2 x 2) (4)
- 2.5 Verwys na die vloedhidrografiek in FIGUUR 2.5.
- 2.5.1 Verduidelik die term *vloedhidrografiek*. (1 x 2) (2)
- 2.5.2 Definieer die term *vertragingstyl*. (1 x 2) (2)
- 2.5.3 Identifiseer TWEE verskille waargeneem tussen die hidrografiek van die stedelike dreineerbekken en die hidrografiek van die natuurlike dreineerbekken. (2 x 2) (4)
- 2.5.4 Wat is die waarde van vloedhidrografieke vir mense? (2 x 2) (4)
- 2.5.5 Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) om die redes vir die verskil in vloedspits wat in die stedelike dreineerbekken en in die landelike rivierbekkens ondervind word, te verduidelik. (6 x 2) (12)
- 2.6 Verwys na die vloeikenmerke in FIGUUR 2.6. Hierdie kenmerke word in verskillende vloeistadiums van die rivier gevind.
- 2.6.1 Identifiseer die kenmerk wat **B** gemerk is. (1 x 2) (2)
- 2.6.2 Noem EEN voorwaarde nodig vir die vorming van kenmerk **B**. (1 x 2) (2)
- 2.6.3 Wat is die waarde van kenmerk **B** vir die mens? (2 x 2) (4)
- 2.6.4 Verduidelik die ontwikkeling van kenmerk **A**. (2 x 2) (4)
- 2.6.5 Noem in watter stadium van die rivierloop kenmerk **A** en **B** gevind word. (2 x 2) (4)

[100]

AFDELING B: MENSE EN PLEKKE: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS, MENSE EN HULLE BEHOEFTE

Beantwoord ten minste EEN vraag uit hierdie afdeling.

VRAAG 3

3.1 Bestudeer FIGUUR 3.1 wat straatpatrone illustreer. Pas die straatpatrone in die FIGUUR by die stellings hieronder. Skryf slegs die letter (A–C) langs die vraagnommer (3.1.1–3.1.5) neer.

3.1.1 'n Straatpatroon wat verkeer maklik laat vloei

3.1.2 Strate wat van 'n sentrale punt af uitloop

3.1.3 'n Straatpatroon wat kenmerkend is van die SSK/SSG van baie Suid-Afrikaanse stede

3.1.4 Strate kruis hoofsaaklik reghoekig in hierdie straatpatroon

3.1.5 Strate sluit nie maklik aan in hierdie straatpatroon nie en dit laat mense verdwaal (5 x 2) (10)

3.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by 'n begrip in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–F) langs die vraagnommer (3.2.1–3.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A	KOLOM B
3.2.1 GEAR	A ruil van goedere en geld tussen lande
3.2.2 Multinasionaal	B sektor wat 'n diens lewer
3.2.3 Handel	C strategie vir groei, werkverskaffing en herverdeling
3.2.4 Tersiêre sektor	D 'n gebied wat vir ekonomiese uitbreiding geïdentifiseer is
3.2.5 Groeipunt	E maatskappye wat takke in verskillende lande het
	F verwerking van grondstowwe

(5 x 2) (10)

3.3 Bestudeer FIGUUR 3.3 wat 'n soort landelike nedersetting toon.

3.3.1 Noem die soort landelike nedersetting wat in die foto getoon word. (1 x 2) (2)

3.3.2 Noem TWEE voordele wat met hierdie landelike nedersettings geassosieer word. (2 x 2) (4)

- 3.3.3 Noem TWEE faktore wat 'n invloed kon gehad het op die keuse van die standplaas van hierdie nedersetting. (2 x 2) (4)
- 3.3.4 Ten spyte van moderne tegnologie is plaas steeds 'n groot probleem vir boere. Verduidelik hoe plaas gewasproduksie beïnvloed. (2 x 2) (4)
- 3.3.5 Landbouproduksie lewer 'n belangrike bydrae tot die Suid-Afrikaanse ekonomie. Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) oor voedselsekerheid en evalueer die belangrikheid daarvan om landbou-ontwikkeling in Suid-Afrika te bevorder eerder as om landbouprodukte in te voer. (6 x 2) (12)
- 3.4 Verwys na FIGUUR 3.4 wat landelik-stedelike migrasie en die uitwerking daarvan op Suid-Afrika toon.
- 3.4.1 Definieer die term *verstedeliking*. (1 x 2) (2)
- 3.4.2 Identifiseer die provinsie met die hoogste verstedelikingstempo. (1 x 2) (2)
- 3.4.3 Noem TWEE trekfaktore wat daartoe bydra dat mense vanaf landelike gebiede na stedelike gebiede trek. (2 x 2) (4)
- 3.4.4 Verwys na die spotprent in FIGUUR 3.4.
- (a) Identifiseer die stedelike probleem, as gevolg van verstedeliking, wat deur die spotprent beklemtoon word. (1 x 2) (2)
- (b) Lewer kommentaar oor hoekom die spotprenttekenaar nie saamstem met die manier waarop die probleem opgelos word nie. (1 x 2) (2)
- (c) Stel 'n volhoubare oplossing vir die probleem in die spotprent voor. (1 x 2) (2)
- 3.5 Verwys na FIGUUR 3.5 wat die beleid wat met buitelandse handel geassosieer word, beklemtoon.
- 3.5.1 Wat beteken *buitelandse handel*? (1 x 2) (2)
- 3.5.2 Word buitelandse handel regverdig tussen ekonomies ontwikkelde lande en ekonomies minder ontwikkelde lande verdeel? Gee bewyse uit die skets om jou antwoord te ondersteun. (3 x 2) (6)
- 3.5.3 Ontwikkelende lande het gewoonlik 'n negatiewe handelsbalans.
- (a) Definieer die term *negatiewe handelsbalans*. (1 x 2) (2)
- (b) Verduidelik watter invloed 'n negatiewe handelsbalans op die ekonomie van ontwikkelende lande het. (2 x 2) (4)

3.6 Lees die koerantberig met die titel 'Ooreenkoms om SA se waterprobleme aan te pak' in FIGUUR 3.6.

- 3.6.1 Wat is 'n *wateroordragkema*? (1 x 2) (2)
- 3.6.2 Verduidelik waarom daar 'n toenemende vraag na water in Suid-Afrika is. (2 x 2) (4)
- 3.6.3 Gee TWEE natuurlike redes waarom Suid-Afrika 'n watertekort ondervind. (2 x 2) (4)
- 3.6.4 Boere gebruik die grootste hoeveelheid water in Suid-Afrika. Noem TWEE metodes wat hulle kan gebruik om waterverbruik te verminder. (2 x 2) (4)
- 3.6.5 Die Lesotho Hoogland-waterprojek word beskou as 'n manier om in die ekonomiese behoeftes van beide Suid-Afrika en Lesotho te voorsien. Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) met besonderhede oor hoe hierdie projek die ekonomie van beide hierdie lande sal verbeter. (6 x 2) (12)
- [100]**

VRAAG 4

4.1 Kies 'n term uit KOLOM B wat by 'n stelling in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–F) langs die vraagnommer (4.1.1–4.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B
4.1.1	'n Dorp wat langs 'n pad ontwikkel	A sentrale plek
4.1.2	'n Dorp wat langs hoofpaaie wat mekaar kruis, ontwikkel	B lineêre nedersetting
4.1.3	'n Nedersetting met een hoof funksie	C drempelbevolking
4.1.4	'n Dorp wat goedere en dienste aan die omliggende landelike gebied lewer	D gespesialiseerde nedersetting
4.1.5	Die minimum getal mense wat nodig is om 'n besigheid te onderhou	E stervormige nedersetting
		F halfsirkel

(5 x 2) (10)

- 4.2 Verwys na die sketskaart (FIGUUR 4.2) wat Suid-Afrika se kernnywerheidsgebiede toon.
- 4.2.1 Noem die term wat gebruik word om die oorkonsentrasie van nywerhede in 'n paar kerngebiede te beskryf. (1 x 2) (2)
- 4.2.2 Noem die nywerheidsgebied wat **A** gemerk is. (1 x 2) (2)
- 4.2.3 Noem Suid-Afrika se grootste nywerheidsgebied wat **B** gemerk is. (1 x 2) (2)
- 4.2.4 ... is die enigste nywerheidsgebied wat nie 'n hawe het nie. (1 x 2) (2)
- 4.2.5 Noem EEN faktor wat nywerheidsontwikkeling in gebied **C** bevorder het. (1 x 2) (2)
- 4.3 Verwys na FIGUUR 4.3 wat 'n afbeelding van 'n grondgebruiksone toon.
- 4.3.1 Identifiseer die grondgebruiksone in die afbeelding. (1 x 2) (2)
- 4.3.2 Noem TWEE kenmerke van hierdie sone wat in die afbeelding sigbaar is. (2 x 2) (4)
- 4.3.3 Verduidelik waarom hierdie grondgebruiksone die kenmerke genoem in VRAAG 4.3.2, ontwikkel het. (3 x 2) (6)
- 4.3.4 Hierdie sone is besig om prominensie (belangrikheid) in die meeste Suid-Afrikaanse stede te verloor en baie besighede trek uit die stede uit.
- (a) Gee 'n term wat gebruik word vir die beweeg van besighede vanaf hierdie grondgebruiksone na die voorstede. (1 x 2) (2)
- (b) Sentrifugale kragte dryf mense en besighede om uit hierdie grondgebruiksone te trek. Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) om hierdie stelling te ondersteun deur te verwys na faktore wat veroorsaak dat besighede van hierdie grondgebruiksone wegbeweeg. (6 x 2) (12)

- 4.4 Bestudeer die koerantuitreksel in FIGUUR 4.4 wat op Suid-Afrika se handel gebaseer is.
- 4.4.1 Verduidelik die betekenis van die term *handel*. (1 x 2) (2)
- 4.4.2 Gee EEN rede, volgens die Wêreldbank se verslag, waarom Suid-Afrika sy handelsprestasie verbeter het ten spyte van die globale verlangsamings wat merkbaar was. (1 x 2) (2)
- 4.4.3 Verduidelik waarom Suid-Afrika in 'n beter posisie as ander Afrika-lande is om deurlopend sy handelsposisie in die wêreld te verbeter. (3 x 2) (6)
- 4.4.4 Wat is die voordele vir Suid-Afrika indien sy handelsposisie in die wêreld verbeter? (2 x 2) (4)
- 4.5 Bestudeer die grafiek in FIGUUR 4.5 wat op die grootte van die informele sektor in sub-Sahara-Afrika gebaseer is.
- 4.5.1 Definieer die term *informele* sektor. (1 x 2) (2)
- 4.5.2 Gee EEN voorbeeld van informele handel. (1 x 2) (2)
- 4.5.3 Watter land in Afrika het die grootste informele sektor? (1 x 2) (2)
- 4.5.4 Lewer kommentaar oor en gee 'n rede vir die grootte van Suid-Afrika se informele sektor in vergelyking met ander lande. (2 x 2) (4)
- 4.5.5 Gee moontlike redes waarom die informele sektor in Afrika-lande so gewild is. (2 x 2) (4)
- 4.5.6 Ten spyte van die uitdagings wat die informele sektor in die gesig staar, het dit 'n belangrike rol om in ontwikkelende lande te speel. Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) om die belangrikheid van die informele sektor te verduidelik. (6 x 2) (12)
- 4.6 'n Doeltreffende vervoerstelsel is belangrik vir 'n land se sosiale en ekonomiese ontwikkeling.
- 4.6.1 Klassifiseer vervoer as 'n tersiêre of 'n kwaternêre ekonomiese aktiwiteit. (1 x 2) (2)
- 4.6.2 Waarom is taxi's 'n belangrike openbare vervoermiddel? (3 x 2) (6)
- 4.6.3 Bespreek hoe vervoer tot 'n land se ekonomie bydra. (3 x 2) (6)
- [100]

GROOTTOTAAL: 300